

Akademînâme

Akademi Yolcusuna Öğütler

Kudret Bülbül

LiBeRtE

Akademînâme
Akademi Yolcusuna Öğütler
Kudret Bülbül

ISBN: 978-605-9823-97-5

Liberte Yayınları® | 278

1. Baskı: Ekim 2025

© 2025, Liberte Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Yönetmeni: Özlem Çağlar Yılmaz

İç Tasarım: Çetin Özgör

Kapak Tasarımı: Liberte Yayınları

**Baskı: Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi
ve Ticaret Limited Şirketi**

Adres: Zübeyde Hanım Mahallesi, Sedef Caddesi 6/A, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayıncı grubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-posta: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Prof. Dr. Kudret Bülbul

1970'de Konya'da doğdu. 1991'de İstanbul Üniversitesi, SBF'den mezun oldu. Bir Siyasal Düşünür Olarak Prens Said Halim Paşa isimli yüksek lisans çalışmasını aynı üniversitede yaptı. Doktorasını Küreselleşme, Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları teziyle Ankara Üniversitesi'nde tamamladı. 2007'de Doçent, 2017'de Profesör oldu. 1995 yılında bir yıl akademik amaçlı olarak Londra'da kalan Bülbul, 2000-2002 yılları arasında ABD'de, University of Kansas'da "Misafir Araştırmacı" olarak bulundu. Kırıkkale, Ankara ve bir dönem dekanlık da yaptığı Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitelerinde görev aldı. Halen Ankara Medipol Üniversitesi öğretim üyesidir.

Bülbul, bürokraside farklı görevler üstlendi. Başbakanlık Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşar Yardımcılığı ve bir süre Müsteşar Vekilliği, Başbakanlık Yurt dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, kısa bir dönem Başbakanlık Müşavirliği, son olarak da TBMM Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Görev aldığı bürokratik pozisyonlarda ve sonrasında Türkiye'de demokrasi ve özgürlük çığırının yükseltilmesi, özgürlük-güvenlik dengesi, Türkiye'nin diasporasının güçlendirilmesi, parlamenter diplomasi, soydaş ve akraba topluluklarla ilişkilerin geliştirilmesi, Batılı ülkelerdeki insan hakları ihlalleri ve Müslüman toplulukların özgürlüklerinin korunması, ülkemizde öğrenim gören uluslararası öğrencilere destek olunması, yumuşak güç, çatışma çözümleri gibi alanlara odaklanmıştır.

Bülbül, 2018 ve 2019 yıllarında, TRT için 35 dile çevrilen haftalık makaleler yazdı, Türkiye'nin Sesi Radyosu için haftalık programlar yaptı.

Öğrencilik ve mesleki yaşamı boyunca çok sayıda sivil toplum örgütleri ve düşünce kuruluşlarında aktif rol alan Bülbül genel olarak siyaset bilimi, daha özelde ise küreselleşme, özgürlük, kimlik, aidiyet, gençlik, bürokrasi, Meşrutiyet dönemi Türk siyasal düşüncesi gibi konular üzerine akademik çalışmalar yürütmektedir. Yayınlanmış çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Evli ve üç ocuk babasıdır.

İletişim için kudretbulbul@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş

1

1 | Nasıl Bir Akademisyen?

Önce Akademi/Üniversite mi? Akademisyen mi?	9
Akademisyenliğin Gerekleri ya da Kimler Akademisyen Olmalı?.....	14
Akademisyenlik de Dahil Her Türlü Mesleğe Karar Vermek için Bugünden Geleceğe ve Gelecekten/Yüzyıl Sonrasından Bugüne Birlikte Bakmak.....	25
Akademisyen Olacaklar Kendilerini Genel Olarak Nasıl Hazırlamalı?.....	32
Üniversiteyi Bitirirken Sahip Olunması Gereken Donanımlar ya da Akademisyenlik için Yeterlilikler/Aranan Koşullar.....	37
Lisansüstü Arayışlara Ne Zaman Yönelmeli?	45
Yurt Dışı İmkânları	47
Yurt Dışına Gitmeden ve Yurt Dışında Yapılacaklara Dair Bazı Tavsiyeler.....	53
Tek Bir Kariyere mi Çoklu Kariyerlere mi Kapı Aralamak Gerekir?	60
Tez Yazımı Konusunda Öneriler ya da Tez Yazım Yönergesi	62

Başarının Tılsımlı Kelimeleri:	
Öncelikler, Tercihler, Vazgeçişler.....	77
Ne Çalışmalı ya da Tez Konusunu	
Belirlerken Nelere Dikkat Edilmeli?.....	82
Ne Çalışmamalı ya da Batı İçin Yapılmış	
Çalışmalarla Türkiye’de Gelecek Aramak:	
Epistemik Sömürgecilik.....	91
Hangi Dilde Çalışmalı/Yazmalı?	102
Nerede Çalışmalı?	107
Nasıl Bir İş ve Düşünüş Tarzı?	
Konulara Nereden/Nasıl Bakılmalı?	
Nasıl Konumlanmalı?.....	113
Bir Konu Nasıl Çalışılır, Bir Problem Nasıl Çözülür?	139
Dönmek mi Zor Kalmak mı?.....	148
Puan Avcısı Akademisyenler	153
Akademisyen-Entelektüel-Alim	159
Nasıl Bir Akademik Yaşam?	
Hayatın İçinde Bir Akademisyenlik	162
Akademik Müştekilik ve Tatminsizlik	166
Ne Kadar Maddi Refah?	168
İyi Akademisyen Örnekleri	170

Sonuç Yerine:

Akademide başarıyı getirecek,	
insanı huzurlu kılacak bazı tavsiyeler	170

Kaynakça.....	180
----------------------	------------

Sunuş

Dışarıdan görüldüğünün aksine akademisyenlik belki en zor mesleklerden biridir. Diğer mesleklerdeki gibi belirli bir mesaisi ve rutini, net bir yol haritası yoktur, çünkü. Akademisyenlik iş yapış tarzı ve içeriğiyle, hayatın her anında ve ortamında adeta yeniden üretilir.

Böyle olduğu içindir ki özellikle akademik yolculuğun ilk aşamalarında her şey çok karışık görünür insana. Yürünmesi gereken yol, başka mesleklerde olduğu gibi aşikâr, güzergahın sınırları belirli ve menzil net değildir. Ufuk belli belirsiz, alacakaranlıktır adeta. Böyle bir yolculuğa çıkma isteğinin olup olmadığı da çoğu kez meçhuldür.

Böyle durumlarda önceki tecrübeler, akademik bir rehberliğe fazlasıyla ihtiyaç vardır.

Bu çalışma da esasen böyle bir düşünceden doğdu.

Akademi yolculuğunun gülleri ve dikenleri nelerdir?

Kimler akademisyen olmalı?

Akademisyenliğin gerekleri nelerdir?

Tez konuları nasıl belirlenir, bir tez çalışması nasıl yapılır?

Ne çalışmalı, ne zaman çalışmalı, nerede çalışmalı? Çalışırken nasıl bir perspektife sahip olmalı?

Akademik bir konu nasıl çalışılır, bir problem nasıl çözülür?

Sadece Batı akademisi ve paradigması için ve içinden çalışmak ne tür sonuçlar üretebilir?

Akademiden ne beklemeli ne beklememeli?

Bu ve benzeri sorular akademik bir yolculuğa çıkmak isteyenler ya da hali hazırda böyle bir yolculuk içinde olanların daima karşı karşıya olduğu sorulardır. Ben de gerek uzun yıllara sari öğretim üyeliği yaptığım kamu ve özel üniversitelerde, yönettiğim lisans bitirme, yüksek lisans ve doktora tezleri vesilesiyle, gerekse bürokrasideki Başbakanlık Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşar Yardımcılığı, bir süre Müsteşar Vekilliği, Başbakanlık Yurt dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TBMM Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı görevlerimde, kurumsal sorumluluk alanıma giren bitirme tezleri nedeniyle benzer sorularla sıklıkla karşılaştım. Bürokraside, kariyer mesleklerinde de bitirme tezleri hazırlandığından, tezlere, akademik yazıma dair konular genç bürokratların da öncelikli meselelerinden biridir.

2019 yılında Rektör Prof. Dr. Muhsin Kar Hoca'nın davetiyle Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'ne gitmiş, Uluslararası Kapadokya Lisansüstü Öğrenciler Kongresi'nde "Sosyal Bilimler Batı Bilimleri midir?" konulu bir açılış konuşması yapmıştım. Bu kongre sırasında Türkiye'den ve yurt dışından genç akademisyenlerle birlikte bulunduğum ortam, akademiye ve akademisyenlere yönelik bir çalışma yapmanın gerekliliğine dair zihnimde ilk kıvılcımları yakmış, ilk tohumları atmıştı. Akşam misafiri olduğum Niğde'deki, 1900'lerin başlarında Göncü Ailesi tarafından yaptırılan tarihi Göncü Konağı bana düşüncelerimi derinleştirme imkânı sundu.

Çalışmanın kuşbakışı ilk çerçevesini ise ertesi günü yine bir akademik program için gittiğim Mardin’de, program sonrasında kaldığım, Ermeni bir mimar tarafından 19. yüzyılda yapılan ve Mardin Artuklu Üniversitesinin uygulama oteline çevrilen tarihi konakta seher vakti yazdım. (9 Kasım 2019). Tarihi konaklar, sadece birer konak olmalarının ötesinde, galiba, geçmişî bugüne getiren, bugünden geleceğe ışık tutan ve bu ışıkla insana ilham veren mekânlardır. Hacı Bayramı-ı Velî’nin “Nâgehân ol şâra vardım/ ol şârı yapılır gördüm/Ben dahî bile yapıldım/ taş ü toprak âresinde” dediği, insanı/fikri/benliği inşa eden mekanlar galiba böyle yerler olsa gerek.

Akademi insanlık için ne ifade eder?

Akademi, ilim, bilim, üniversite, medrese gibi duruma ve çağlara göre farklı kavramlar kullanılsa da daha iyisini/doğrusunu/kolayını/yenisini bulma, keşfetme, icat etme ve öğrenme çabası çağlar üstü bir arayıştır. Bu arayışın yolcuları ise ilim/bilim insanlarıdır. Dünyayı değiştiren, dönüştüren gelişmelerin mimarı da bu insanlar ve arayışlarıdır. Bu nedenle tarih boyunca belirli bir iddiası/vizyonu olan bütün devlet adamları ve kurumlar daha fazla bilim insanına sahip olmak, tüm dünyadan bilim insanlarını ülkelerinde toplamak ve onlara en geniş imkânları sunmak için birbirleriyle yarışmışlardır. Çünkü bu insanlar sonuç değiştirici insanlardır.

İlim/bilim insanları sonuç değiştirici insanlar olduklarından doğru isimlerin bilim camiasına/akademiye kazandırılması da bir o kadar değerlidir. Akademisyenlik için gerekli nitelikleri fazlasıyla haiz biri, mesleğinde çok başarılı olabilecek, kendisine, ailesine, kurumuna, ülkesine, insanlığa çok değerli katkılar verebilecek iken bu nitelikleri haiz kişi başka mesleklerle uyumsuz, başına buyruk, burnu havada, iş yapmaktan kaçınan, pasif, sorun-

lu, tartişmacı, tembel, müzmin muhalif gibi suçlamalara muhatap olabilecektir.       akademişyenlik için artı değer olan nitelikler başka meslekler için aynı şekilde değerlendirilmeyebilir.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı akademişyenlik donanımına sahip nitelikli bireyleri akademiye yönlendirmek, kendileri, ülkeleri ve insanlık için daha faydalı konular çalışmasına katkı vermek, daha iyi bir akademi ve bilim dünyası için bazı önerilerde bulunmaktır.

Böyle bir çalışma ihtiya ı nereden doğdu?

Bizim ilkokul, ortaokul, lise ve  niversite yıllarımız, bug nlerle kıyaslandığında çok büyük yokluk ve yoksunluk zamanlarıydı. Herkesin kişisel defter, kalem, silgi, kitap sahibi olabildiği bir dönem değildi. Bugün d nle kıyaslandığında, kıyaslanamayacak kadar bir varlık/nimet içinde yaşıyoruz. D n maddi imk nsızlıklar en büyük mesele idi. Bugün maddi imk nsızlıklar büyük oranda sorun olmaktan çıkmış durumdadır. Bugünün meselesi ise insanların, bu kadar varlık içerisinde, bu kadar fazla  eldirici arasında gidilecek yolu bulamaması, ne yapacağını bilememesi, bunun için yeterince bir gayretin içinde ol/a/mamasıdır. Bugün için bu nedenle belki de en gerekli olan şey, rehberlik çalışmalarıdır. Türkiye gibi çok kısa sürede  niversiteleşme oranının çok hızlı bir biçimde arttığı bir ülkede kimin ne yapabileceği, ne yapması gerektiği konusundaki rehberlik çalışmaları çok daha acil bir gerekliliktir. Ama bu yönlendirme ve rehberlik çalışmalarının yeterince yapıldığını söyleyebilmek zordur. Gençlerimizin çok önemli bir kısmı beceri ve ilgi alanlarına göre y nlendirilmeyip sürekli her şey olabileceklerinin pompalandığı ve bu durumun lisans eğitimi sonrasına kadar sürdürüldüğü bir durumla karşı karşıyadır. Hayatın acı gerçekleriyle  niversite sonrasında karşılaşmaları ve geçmişte neler yapmaları gerektiğini bu yıllarda fark etmeleri gençlerimizi çok

büyük bir hayal kırıklığı ile karşı karşıya bırakabilmektedir. Çünkü her şeyin üniversite mezuniyeti sonrasına ertelendiği bir durumda pek çok şey için iş işten geçmiş olabilmektedir. Sürekli her şey olabileceği pompalanan ve her şey olamayacağını iş işten geçtikten sonra anlayan gençlerin memnuniyetsizlikleri sürekli artmaktadır. Her geçen gün artan bir memnuniyetsizlik şişmesi ya da gençlik şişkinliği yaşanmaktadır. Eğer bu gidişata bir çözüm üretilmez ve zamanında doğru yönlendirme yapılmazsa gittikçe artan memnuniyetsizlikle bir gençlik isyanının/patlamasının kapıda olabileceğini söylemek herhalde büyük bir kehanet olmasa gerek.

Bu çalışma esasen böyle bir ihtiyaçtan, akademiye düşünen gençlerimizi doğru ve zamanında yönlendirme ihtiyacından doğmuştur. Boğaziçi Üniversitesi'nde okuyan oğlum ve kızımın mezuniyet sürecine girmeleri ve gelecek kaygıları da bu çalışmayı tetiklemiştir.

Daha önce yazdığım Gençlikname olarak da görülebilecek *Küresel Çağda Nasıl Bir Gençlik* ile *Bürokrasiname* kitabım gibi *Akademinâme* de siyasetname geleneğinden mülhem bir çalışmadır. Siyasetnameler genel olarak Doğu geleneği içerisinde değerlendirilebilecek, Hint, İran, Arap, Türk ve İslam kültürünün temel eserlerindendir. Siyasetnameler devlet adamlarına, devrin ileri gelenlerine, devlet yönetimine dair rehberlik etmek, yol göstermek amacıyla kaleme alınan tavsiye niteliğindeki siyaset ve iyi yönetim anlamında bürokrasi kitaplarıdır (Bülbül, 2024). Siyasetname ya da esasen name yöntemi, yarı akademik yazım tarzıyla hem tecrübeyi hem de bilgiyi günümüz dünyasında sonrakı nesillere aktarmanın en uygun yollarından biridir. Kendi geleneğimizi canlandırmak, insanımızı geleneğimizle buluşturmak açısından da anlamlıdır. Kuru akademik yazımın, gereksiz referans kaygılarının dışında, merama odaklanan, mesajı en kolay ve anlaşılır biçimde vermeyi hedefleyen bir yöntem olması açısın-

dan da, çok geleneksel olsa da, yöntem post-modern bir tutum ve yöntem olarak da görülebilir.

Akadevinâme'de de, *Bürokrasiname* gibi, teoriden pratiğe doğru değil pratikten teoriye doğru ileryen bir yöntem izlendi. Bu bağlamda bu çalışmanın 2. ve 3. Bölümünü oluşturması planlanan Nasıl Akademi/Üniversite ve Nasıl Bir Bilim? (Modern bilimlerin sınıflandırması, İslamda bilimlerin sınıflandırılması, ilim-bilim tartışmaları, Batı merkezli bilim paradigmasının üreteceği sonuçlar...) bölümleri yerine ilk bölümde "Nasıl Bir Akademisyen" konusuna yer verildi. Bu yöntem ilk başta teorilerle karşılaşmaktan sıkılabilecek okuyucu için okumayı ve anlamayı daha kolaylaştıran bir yöntem. Ayrıca kitabın teorik kısımlarını yazmaya vaktimin olup olmayacağını da bilemediğimden en azından uygulamadan hareketle gözlemlerimi, unutmaksızın okuyucu ile paylaşmak istedim. Fırsat bulabilirsem belki daha sonra yeni baskılarında 2. ve 3. Bölümü de yazabilirim. Diğer taraftan bu teorik kısımların mutlaka benim tarafımdan yazılması gerekmez, başkaları tarafından da yazılabilir¹, yazılanlar geliştirilebilir.

Çalışmanın hedef kitlesi akademisyenlik mesleğinin kendilerine uygun olup olmadığı üzerine düşünenler, kariyer planı yapanlar, kariyer arayışı içinde olanlar, yüksek lisans ve doktora aşamasındaki genç akademisyenler, bitirme tezleri nedeniyle genç bürokratlar, birikimleri çerçevesinde kendilerine uygun çalışma konusuna karar vermede güçlük çekenler, hali hazırda akademi yolculuğunda olanlar, dolayısıyla tüm akademisyenler ile akademi/syene dünyasına, akademik bir bakışa ilgi duyan herkeştir.

1 Bu satırları yazarken, tanıdığım rektör yardımcısı, profesör bir arkadaşımın, *Bürokrasiname* kitabımda benzer şekilde işaret ettiğim alanlardan esinlenerek, kendi disiplini dışında, Kamu Yönetimi alanında, orada belirttiğim konulardan biri üzerine doktora tezi yazdığı bilgisini, teşekkür etmek için benimle paylaşması güzel bir tesadüf oldu. Belki burada belirttiğim konular da bazı akademisyenler için ilham kaynağı olur.

Çalışma, akademisyenlik mesleğine uygun nitelikte olanların daha fazla akademiye yönelmesine; sadece Batı (gelecekte belki Doğu, Güney, Kuzey) merkezli monolitik ve edilgen bir pozisyon alışı aşarak, içinden çıktığı medeniyetin/toplumun biriki-minin de farkında olarak insanlığın küresel bilgi havuzuna daha fazla bilgi aktarma arayışında bir iş yapış ve bakış tarzıyla, çok merkezli, çok boyutlu ve çok yönlü bir akademik yaklaşıma katkı sunabilirse ne mutlu bana.

Türkiye’den ve yurt dışından isimlerini tek tek sayamayacağım kadar genç ve deneyimli akademisyen, basımı öncesinde çalışmayı okuyarak gerekli düzeltme ve önerilerde bulundu. Onların cesaretlendirici değerlendirmeleri olmasaydı belki bu çalışma yayınlanmazdı. Çünkü çoğu kez biz zaten bu bilgiler havuzunda yüzdüğümüz için, bu bilgilerin değeri konusunda kuş-kuya düşebiliyoruz. Bu nedenle katkı veren genç ve deneyimli akademisyenlere, dostlarıma içtenlikle teşekkür ediyorum. Keza basımı aşamasında gerekli ve özenli katkı veren herkese de. Bununla birlikte çalışmada görülebilecek her türlü eksiklikler, kuş-kusuz çalışmanın yazarına aittir. Okuyucunun gördüğü eksiklik, öneri ve değerlendirmelerini bana iletmelerinden büyük mutluluk duyacağım. (kudretbulbul@yahoo.com)

Ankara/Balgat, Eylül 2025

1 | Nasıl Bir Akademisyen?

Önce Akademi/Üniversite mi? Akademisyen mi?

Başlarken neden akademiye/sisteme değil de akademisyene dair daha fazla bir beklenti içinde olduğum, onları muhatap aldığım, akademisyene daha fazla anlam ve sorumluluklar yüklediğim sorusu sorulabilir. Öyle ya akademi üzerine düşenin gereğini daha fazla yapsaydı, yapabilseydi doğal olarak akademisyene daha az sorumluluk düşecekti².

2 Akademi ve üniversite sıklıkla eş değer anlamlarda kullanılmakla birlikte, kuşkusuz akademi ve üniversite aynı şeyler değildir. Akademiler daha kısa süreli ve/veya daha özel eğitimler veren, işbirlikleri yapan kuruluşlar iken üniversiteler lisans, yüksek lisans, doktora gibi daha genel, uzun süreli ve daha nitelikli eğitimler veren kuruluşlardır. Çok genel bir ifadeyle her üniversite aynı zamanda bir akademi iken her akademi üniversite değildir. Fransa, Güney Afrika, Türkiye Bilimler Akademisi gibi kuruluşlar, akademik nitelikli birçok faaliyet yaparken, üniversiteler arasındaki işbirliklerini geliştirmeye çalışırken, bu kuruluşlar elbette birer üniversite değildirler. Üniversitelerin verdikleri diplomaları veremezler. Keza daha çok kurum/kuruluş içi eğitimleri amaçlayan ya da özel içerikli eğitimler vermeyi amaçlayan akademiler de doğal olarak üniversitelerden

“Önce akademi mi, akademisyen mi?” tartışması esasen önce sistem mi insan mı tartışmasının bir uzantısıdır. Sistem derken mekanik ya da teknik sistemlerden değil, insan odaklı ya da insana dayanan sistemlerden bahsediyoruz.

“Önce insan mı, sistem mi?” sorusunun her durumda aynı kalan tek bir cevabı olmayabilir. Sorunun cevabı farklı durumlara göre değişebilir. Bir sistemi kuracak, işletecek ya da sistemin üzerine inşa edileceği yeterince insan unsuru yoksa veya bu unsurlar kısmen var olmakla birlikte bir sistem kurmak, değişik nedenlerle mümkün değilse bu tür durumlarda bu sorunun cevabı elbette önce insandır.

Bazen sistem kurmak için yeterince altyapı olabilir. Ama bu sistemi kurmak ya da böyle bir değişimi gerçekleştirebilmek kısa sürede mümkün olmayabilir. Ülkelerin eğitim sistemleri biraz böyledir. Böyle durumlarda yine bireysel çözümler öncelenebilir. Bu bakış eleştirilmek istenirse bir tür kaçış gibi de görülebilir. Ama başka bir çıkış yolu yoksa, değişim için yollar açık değilse, kamuoyu buna hazır değilse, değişimi ilerde gerçekleştirecek deniz fenerlerini yetiştirmiş ve yanar (aktif) kılmak da bir şeydir.

Bununla birlikte sistemleştirilmemiş, kendi insan unsurunu üretir hale gelememiş yapıların ilanihaye sürdürülebilmesi pek mümkün değildir. Bu nedenle bir sistem kurmak için yeterince unsurlar, imkânlar, koşullar var ve bütün bunlarla bir sistem in-

farklıdır. Aralarındaki aynılık, örtüşme ve farklılaşmalara rağmen bu çalışmada, aksi belirtilmediği sürece gerek kullanım kolaylığı ve gerekse işlevselliği (akademi-akademisyen. Aksi takdirde üniversite-üniversiter gibi dilimizde henüz yerleşik olmayan kavramları kullanmak durumunda kalacaktık) nedeniyle akademi kavramı tercih edilecektir. Bu bağlamda akademi kavramını en geniş anlamıyla üniversiteyi de içerecek şekilde kullanmaktayım. Kavramı Platon’a borçluyuz. Platon’un MÖ 385’de Atina’da kurduğu okulun adı da “Akademia” idi ve en geniş anlamıyla kullanılıyordu.

şaa edilebilecek durumda ise bu durumda elbette sisteme öncelik verilmelidir. Çünkü sistem inşaa edilmez ise, sistemsizliğin ya da yanlış sistemlerin bozuculuğu hiçbir bireysel çabalarla düzeltilemez. Bireysel çabalar belki kişesel kurtuluş için çözüm üretebilir. Ama bir sistem inşa edilemez ise bu bireysel çabaların, bu çabalar sonunda ulaşılan “kurtulmuşluk” düzeyini sürdürmenin maliyeti oldukça ağır olur.

Sistemler, kurumlar düzgün çalışırsa, pek çok sorun elbette kendiliğinden çözülür. Bireylere daha az ihtiyaç kalır.

Türkiye’de üniversite ve akademisyen sayıları bağlamında yakın dönemde devasa gelişmeler sağlandı. Ama içerik üretimi bağlamında eğitim, kültür, sanat gibi alanlarımız maalesef 200 yıldır sorun. 200 yıldır bütün dünyada karşı karşıya olduğumuz moderniteye, batılılaşmaya, özgün olamamaya dair zihniyete, medeniyete ve kültüre dair sorunlarımız, aldığımız onca mesafeye rağmen, kısa sürede çözülebilecekmiş gibi görünmemektedir. Bu nedenle kurumlar üzerinden gitme konusunda çok hevesli değilim. Kaldı ki bu çalışma kurumsal değil bireysel bir çalışmadır. Elbette bir boşvermişlik içerisinde, kurumsal çalışmaların, ihmal edilmesini savunuyor değilim. Kurumlarımız zihniyet değişimine dair de gerekeni kuşkusuz yapmalı. Ama bu tür çalışmalar uzun soluklu, on yıllar gerektiren çalışmalardır. Ve ayrı bir çalışmanın konusudur. Bireyler olarak bu kadar vaktimiz olmadığına göre, insanımıza da “kurumlar düzelsin, on yıllar sonra sen de düzelirsin” diyemeyeceğimize göre, kısa vadede akademisyenlere daha fazla yüklenmekten başka çaremiz kalmıyor³.

3 Akademisyenlere daha fazla sorumluluk yüklemekten başka çaremiz kalmıyor demişken tam bu noktada bir hatıramı paylaşmak isterim.

Başkanlık sistemi için yapılan referandum öncesinde, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine dair yazdığım risaleden (ilgi duyanlar için bkz: bülbül,

Diğer taraftan önce insan mı, sistem mi tartışmasında birini öncelemek de her zaman doğru olmayabilir. Bu tartışmada ideal olan belki birini öncelemeden “önce hem insan, hem sistem” demektir. Çoğu kez insan ve sistem, birbirleriyle yakın ilişkisi nedeniyle, ancak birlikte inşa edilebilir. Ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov’un “insan için en zor olanı, her gün insan kalabilmektir” sözüyle çok güzel ifade ettiği gibi, “sürekli insan kalabilen

2017) hareketle, Başkanlık sisteminin Türkiye için neden gerekli olduğuna dair farklı illerde konuşmalar yapıyordum. Gittiğim yerlerde bu konuşmaların yansıra, “Küresel Çağda Nasıl Bir Gençlik” kitabımdan hareketle gençlerle de bir araya geliyordum. Başkanlık sistemine dair bu konuşmalardan birini de Karabük’te yapmıştım. Sonrasında Karabük Kredi Yurtlar Kurumunda gençlerle buluşacaktım. Karabük Valisi, tanıdığım biri olduğu için önce onu ziyaret ettim. Vali bey ziyaret sırasında espri yaparak, “Hocam, bugün Fenerbahçe ile Karabük’ün maçı var. Kimse senin konuşmana gelmez. Sen konuşmayı iptal et. Maçı protokolde birlikte izleyelim” dedi. Ben de espri ile karşılık verdim: “Sn Valim, mümkün ise siz maçı iptal edin. Seyircileri de alıp hep birlikte bizim programda gençlerle buluşalım😊

Olması gerektiği gibi, herkes kendi yoluna gitti. Türkiye’de ve yurt dışında gençlere yaptığım yüzlerce konuşmadan belki de en hoş olanı Karabük’te gerçekleşti. Beni bir başkasiyla mı karıştırdılar, niye bu kadar ilgi gösterdiler, anlayabilmiş değilim. Dinleyici olarak herhalde yaklaşık 400 genç vardı. Devlet yurdu olduğu için her görüşten gencin olduğu konuşma, katılımcıların tamamının neredeyse sonuna kadar kaldığı, gençlerin ara ara sataştığı, karşılıklı diyalogların bol olduğu tam bir talk show havasında geçti.

Konuşmamın sonunda, bir öğrenci söz aldı ve şöyle dedi: Efendim, tabii siz hükümete yakın bir bürokratsınız (O zaman Başbakanlık Müşaviri idim). Bu nedenle MEB gibi, YÖK gibi kurumların neler yapması gerektiğini ihmal ediyor, bu nedenle tüm sorumluluğu sürekli bize yüklüyorsunuz. Eğer MEB, YÖK gibi kurumlar üzerine düşeni yapmış olsalardı, bize bu kadar sorumluluk düşmeyecekti.

Ben de cevaben şunları ifade ettim: İnan ki haklısın. Ama ülkemizde de, pek çok ülkede de eğitim yaklaşık iki yüz yıldır sorun. Türkiye’de de belki Sultan Abdülhamid’den beri bu sorunlarla uğraşıyoruz. Kısa vadede de düzelecekmiş gibi görünmüyor. Bu durumda iki alternatifin var. İstersen bir 200 yıl daha bekle. Kurumlar belki düzelir. Bu durumda sana daha az yükümlülük düşer. Ama 200 yıl daha bekleyemem diyorsan, ikinci alternatif olarak sana daha fazla sorumluluk yüklemekten başka çaremiz yok.

insan” inşa edilebildiği oranda, üzerine inşa edilecek sistem; bir sistem bütün kurum ve değerleri ile düzgün çalışabildiği oranda, onunla uyumlu insanın inşası daha fazla mümkün olacaktır. Bu nedenle önce biri demeden ikisini birden öncelemek ve inşası için çabalamak çoğu kez daha doğru bir yaklaşım olabilir.